

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Pontani De Immanitate

Pontano, Giovanni Gioviano

[S.l.], 1519

An qui parentes occiderit: statim sit immanis

[urn:nbn:de:bsz:31-270824](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-270824)

Reformidat igitur defectus, audet, confiditque plus nimio excessus, illius causa est metus, huius confidentia atque temeritas. Defectus
 Virtus igitur utriusque naturam animaduertens, & frænum ad Excessus
 hibere fiducia, moderarique eam nititur, impetu coercito, &
 metui addit stimulos, calefacitque eius frigiditatem, atque imbe-
 cillitatem confirmat. Accomodatissime igitur dictum est vir-
 tutem in medio versari, neque ab illo deflectere, quod ratio ipsa
 medium docuerit. de quibus omnibus Pontanus lib. 2. de pru-
 dentia copiose disserit.

Quam ut nomine explicetur suo. Sunt tamen qui tra-
 dunt heroicam virtutem immanitati esse contrariam, eosque qui Heroica vi-
 hac virtute mortales supercellunt, heroes, sanctos, diuos que tus
 nominant. Heroes.

An qui parentes occiderit: sta-
 tim sit immanis?

HAc autem in questione: potissimumque hac in
 parte querendum videtur: cum habitus ipse
 frequentes pro se ferat actiones: ut usque con-
 tinuationem: an qui patrem impie occiderit: aut
 matrem: e uestigio ille quidem hoc vno: quantum
 detestabilissimo scelere: factus sit immanis? Vide
 licet non & Alexander ille Macedo: vna pugna Alexander
 qua Dareum vicit regem: tota positus est Asia?
 Quis nam: quis obsecro nisi vnum habet patrem:
 aut vnam matrem: quasi non qui paterno: aut ma-
 terno scedauit se sanguine: pro se ferat aduersus ho-
 mines ceteros omnis generis grassationem indi-
 scriminate exercitatur: atque sicam? Quod Nero Nero
 quidem prestitit matre caesa: fratresque veneno subla-
 to: ac si plures ipse aut matres habuisset aut fratres
 & iterum & tertio manus illas tam nefarias illorum
 caedibus contaminaturus quas in uxorem etiam

De Immanitate.

gravidam contaminauerit: aliasq; tum mulieres:
tum viros ex necessarijs ac propinquis. Vnū itaq;
huiusmodi facinus vt maxime rarū: vt summe
detestandū execrandūq; plus sæuitiæ secum affert
ac sanguinolentiæ: q̄ in gregem plurimorū homi-
num exercuisse carnificinā. At dicet aliquis eius-
modi scelera plerunq; afferre solere facti sub tam
pœnitudinem, quod nequaq; inficiamur: consue-
se accidere tamen: vt magnanimitati permultę con-
iunctę sunt virtutes: sic & immanibus perq; mul-
ta etiam comitant vicia: flagitiosissimi ipsi q̄dem
deprauatorū animorū satellites. Nam & inconti-
nentes (vt de Medea tradit Ouidius) vident me-
liora: probantq; sequunt tamen deteriora. Itaq;
si quando pœnitentia ipsa facti animū mœrore cō-
ficit: quod naturæ quidem ipsius munus est pro-
prium: insitæq; a natura rationis: id quod Poetæ
ipsi innuunt: cum Alcmeonem maternis vmbri-
vexari solitū referunt: tamen ferinus ille: ac maxi-
me rabidus impetus & rationem pessundat: & q̄d
suum est: ad illud rursus libens ac volens rapitur.
Enectis parentibus Iulianus ita de cœtero vixit:
ea adhibuit piacula: vt suū post obitum merito fu-
erit inter diuos a Christianis relatus. Ignorans Iu-
lianus patrem sustulit: suspicatus adulterū: ac nihi-
lominus patricidæ nomen sanctitas ipsa auferre
illi nullo modo quīit. Et habitus quidem eiusmo-
di est: qui & si non facile: auferri tamen queat: &

Immanes
multa comi-
tant vicia.

Habitus

in meliorem a deteriore conuerti. Quod e Chri
ftianis plurimi fecere: & quotidie faciunt: vt qui
relicta militia: aut opificijs: impuroq; aliquo vitæ
genere: in claustra religionis tanq̄ tutiffimū in por
tum fele transferunt vitā illic summa cum integri
tate agentes ac sanctimonia.

Tradit Ouidius. In principio. 7. metamorphoseos. fingit
Medeam consultantem an deserto patre patriq; solo natali
quem Iasonem peregrinum efflictim deperibat sequi debeat,
quæ tandem amoris perturbatione victa succubuit affectui. Al
ternant vices nunc ratio, nunc affectus, Quos eleganter poeta
exprimit hoc modo.

Excute virgineo conceptas pectore flammæ,
Si potes infelix si possem, sanior essem
Sed trahit inuitam noua vis, aliudq; cupido,
Mens aliud suadet, video meliora proboq;
Deteriora sequor. Quid in hospite regia virgo
Vreris, & thalamos alieni concupis orbis?
Hæc quoq; terra potest qd' ames dare. Rursū
Quem nisi crudelem non tangat Iasonis ætas
Et genus & virtus, quem non (vt cætera desint)
Forma mouere potest: certe mea pectora mouit.
Ergo ego germanam fratremq; patremq; deosq;
Et natale solum ventis ablata relinquam:
Nempe pater seuus, nēpe est mea barbara tellus,
Frater adhuc infans, stant mecum vota sororis.

Deinde se ipsam hortatur.

Quid tuta times? accingere & omnem
Pelle moram, tibi se semper debebit Iason
Te face solenni iunget sibi, perq; pelagas

De Immanitate.

Seruatrices vrbes matrum celebrare turba,
Coniugium ne putas, speciosaq; nomina culpæ,
Imponis Medea tuæ: quia aspice quantum
Aggrediare nefas, & dum licet effuge crimen.

Amphiarauus
Adrastus
Polynices
Euriphyle.
Alcmeon

Cum Alcmeonem. Amphiarauus ab Adraſto Argiuorū Rege ad expeditionem, quam aduerſus Thebanos parabat, ut Polynicem generum in regnum Thebanū reſtitueret, accitiſ ſe iterum negauit, quia, quum Apolliniſ eſſet antiſtes (vt ſcribit Laſtantiuſ in primo cōment. Theba.) animaduerteret ſe illic periturum, occultauerat autem ſe nemine conſcio præter Euriphylem vxorem. Cum ergo queſitus non inueniretur tandem promiſſum eſt monſte Euriphyle ſi indicaret, illa ab auaritia victa indicauit. Coactus eſt Amphiarauus in bellum proficiſci, atq; in primo concurſu vna cū equis, curruq; a terra abſortus eſt. de quo Papiniuſ ad finem ſeprimi. Alcmeon autē filiū, vt patrem vlcifceretur matrem paternæ necis cauſam in terfecit. Maro. moeſtāq; Euriphylem crudelis nati monſtrantem vulnera cemit.

Lactantius.

Enectis parentibus Iulianus. Puto legendum eſſe Iohanuſ, Hunc enim Bap. Mantuanuſ in Februario, Iohanū hoſpitalem uocat, atq; rem ut geſta eſt deprompſit e carmine, Quod lubitum eſt hic apponere, quum Pontani ſenſum non parum aperire videatur.

Mantuanus.

Imberbis Iohanuſ adhuc lanugine prima
Iam fruticante, agros ſaltuſq; agitare ſolebat,
Venatuſq; ferum pecuſ exercere frequenti.
Dumq; per anfractus, & teſqua per inuia tendit
Incidit in ceruum, cuiuſ deus ora mouendo
Talibuſ inſonuit verbis, Iohane parentum
Interfecto eris, ſceluſ hoc euadere tenta.
Id meditant ſimul, atq; timens longinqua petiuit
Litora, ne caſu ſceluſ hoc incurreret vlllo.
Et quia fortis erat, Martiq; aſſuetuſ, & armis

Continuo illius domino regionis adhæsit
 Atq; breui dum deposita formidine laudi
 Seruit, & ad summū bellando adspirat honorem
 Clara duces inter primos sibi nomina fecit.
 Connubio demum præclaræ coniugis auxit
 Prole domum, naturā hominū moremq; secutus
 Talia de nato simulacsciuerē parentes
 Accensi pietate pari studioq; viuendi
 Inualere viam, longisq; laboribus illuc
 Appulso absente viro, gratanter in alta
 Tecta nurus ducens, proprio dignata cubili est.
 Mane autem, fessos dum sub Iodice teneret
 Somnus adhuc soceros, quū se in delubra tulisset,
 Ecce vir ex agris rediens thalamumq; subintrans
 Perpendit lecto geminos accumbere, dumq;
 Credit adulterium, furiosa mente parentes
 Enecat infœlix, & pectora sancta cruentat,
 Et sic fata viam sceleri inuenere patrandō,
 Vidit vt vxorem sacro rediisse peracto,
 Atq; suos didicit lecto recubare parentes,
 Obstupuit, facinusq; animo defleuit amaro
 Et placare deum cupiens, discessit ab armis,
 Ac prope torrentis ripas vbi magna solebat
 Turba inopum ferri, rapidoq; in flumine mergi,
 Constituit tectum, quod prætereuntibus esset
 Hospitium commune, dicens seq; & sua tali
 Offitio gratis, coniunx cum prole secuta est
 Sponte virum, cum vellet ea migrare relicta

De Immanitate.

Non tulit antiquæ pietas diuortia vitæ,
Mansit in ijs operis vsq; ad suprema senectæ
Tempora, tum veniens ægri sub imagine ab orbe
Stellifero diuorum vnus, post debita vitæ
Subsidia, & morbo certis accepta diebus,
Se confessus ait, gaude Iohane, redemit
Te pietas, diuina tibi clementia parcat.
Dixit & in cœlum passis se sustulit alis.
Ipsa quoq; e membris egressa senilibus vmbra
Sancti viri terras tandem mutauit olympo,
Cum februi biffena dies decurreret, ipso
Veris in ingressu, quem sol iam fecerat auctis
Viribus Austrinæ rediens a cardine terræ.
Offitij nomen retinet post funera, nam quod
Seruijt hospitibus cognomen ab hospite sumpsit.

Immanitatis speciem quandam
versari circa religionem.

QUæ igitur sit immanitas: quibusque qui ea virtutur: in vniuersum sit ostensum, nunc ad ea quæ generi tanq; species cognatæ sunt: ordine suo progrediamur. Igitur cum religio sit homini a natura insita: nullæq; tam feræ sint aut barbaræ nationes: quæ deum non confiteantur: suisq; illum venerent honoribus: ac placare studeant sacrificijs: in primo ac maximo immanitatis genere versari mihi videntur illi quidem: deum esse qui negant: aut si esse confiteantur: cultum tamen illi suum

Religio a natura homini insita.

Athei immanes